

Recension av boken ”Funktionell Familjeterapi – för beteendeproblem hos ungdomar”, författare James F. Alexander, Holly Barret Waldron, Michael S. Robbins, Andrea A. Neeb. Studentlitteratur, 2016. Svensk översättning Gustaf Berglund och Solveig Halvorsen Kåven, fackgranskning Gustaf Berglund. Bokens originaltitel: ”Functional Family Therapy for Adolescent Behavior Problems”, APA, Washington, 2013.

För ett par år sedan tog jag med stort intresse och med stort nöje del av denna bok i originalutgåva och nu har boken kommit på svenska med ett mycket intressant förord av Marianne Cederblad, där hon sätter in FFT-metoden i det svenska sammanhanget.

Bokens upplägg och innehåll

Boken är tydligt disponerad med en genomgång av metodens framväxt och tidiga influenser, metodens forskningsunderlag avseende både processforskning kring verksamma agenter i familjeterapi och den breda och gedigna outcomeforskning, som finns kring metoden.

Den kliniska stadiindelade modellen presenteras fas för fas på ett ingående och tydligt sätt med prioriterade mål och huvudsakliga arbetsuppgifter för terapeut och familj för respektive fas. Faserna är Involveringsfasen, Motivationsfasen, Hypotesbildningsfasen, Beteendeförändringsfasen och Generaliseringsfasen. Därefter kommer en fallbeskrivning som man följer genom terapins faser. Boken avslutas med ett kapitel om utmaningar i samband med implementering av metoden, utbildning och handledning i metoden samt hur utvecklingsarbetet fortsätter med att anpassa metoden till nya målgrupper.

Några utmärkande drag för Funktionell Familjeterapi

Det som undertecknad tycker är speciellt med FFT är att den presenterar sin framväxt och utveckling som en tandemresa, där kliniska omständigheter och klinisk kreativitet från första stund färdas tillsammans med seriös klinisk forskning. Metodens skapare har tagit spjärntag i etablerad forskning avseende utveckling av beteendeproblem och asocialt beteende hos ungdomar och skyddsfaktorer mot sådan utveckling. Därefter har de systematiskt byggt in denna kunskap i sin terapeutiska metodik. De har agerat på samma systematiska sätt, när det sedan gäller förutsättningar för terapeutiska förändringar, och utvecklat och förfinat metodens terapeutiska instrument i konsekvens med denna forskningsbaserade kunskap.

Jim Alexander säger att metoden är ”framgång”. Med det betonar han vikten av ett grundligt arbete i involverings- och motivationsfaserna. Det arbetet utgör en nödvändig förutsättning för att beteendeförändringsfasen ska bära frukt avseende de förändringar i familjens funktion som eftersträvas. Just detta är, enligt min uppfattning, det viktigaste kliniska bidrag som denna metod via praktiska tekniker, erbjuder klinikern i det vardagliga terapeutiska arbetet på BUP och Socialförvaltningar.

Metodens evidensbas har sin tyngdpunkt på beteendeproblem hos ungdomar, men intressant är dock hur metoden hittat former även för arbete med trauma och depression. Forskningsunderlaget på dessa och andra områden växer hela tiden, även om vi efterlyser mer forskning avseende svenska förhållanden.

En finurligt tillämpad kombination av anknytningsteori och systemteori

För en familjeterapeut som undertecknad, med ett helt yrkesliv som familjeterapeut, känns FFT "som hemma" trots att jag själv inte är auktoriserad på just denna metod. För mig förenar FFT på ett finurligt sätt det bästa av anknytningsteori och systemteori i sin praktiska och realistiska arbetsmodell. Målsättningen i förändringsarbetet strävar aldrig mot utopiska höjder utan vill hjälpa de dysfunktionella familjerna "att bli mer funktionella och bättre versioner av sig själva" (sid 167).

Metodens utvecklingsarbete står för mig som förebild för hur kliniska behandlingsmetoder inom vårt fält bör växa fram. Den kan också vara en förebild för hur utbildningsformatet för framtida familjeterapeuter vid våra lärosäten ska kunna se ut.

Att bli FFT-terapeut

FFT ställer stora krav på sina terapeuter. Implicit kräver modellen en bred allmäklinisk kompetens avseende självständigt omdöme, ansvarighet och personlig mognad, parallellt med förmåga till följsamhet med de centrala ingredienserna i metoden. Vidare är det en fördel i egen fortbildning och handledning att besitta en nyfikenhet avseende forskningsbaserad utveckling och feedbacktolerans från kollegor. Detta skapar stora utmaningar för de institutioner som ansvarar för auktorisation av FFT-terapeuter, då metoden kan framstå som förrädiskt klar och enkel att praktisera.

Den svenska översättningen

Min uppfattning är att boken har ett stort läsvärde för alla familjeterapeuter, även om man inte definierar sig som FFT-terapeut. Metodspecifikt utgår jag ifrån att den svenska översättningen kommer att vara en huvudbok. I detta sammanhang vill jag anmäla en reflektion kring översättningen. Översättarna har kommenterat sina strävanden i förordet och anmält en del dilemman som man ställts inför. Kanske har man ändå skapat mer förvirring än klarhet, när man ändrat på inom metoden etablerade begrepp såsom empowerment till bestärkande, implementera till införa, boostersession till påfyllningssession etc. Relational Assessment Phase fick inte heta Relationsbedömningsfasen utan har översatts till Hypotesbildningsfasen,.

Nåja, översättarna har gjort ett gediget och genomtänkt arbete, vilket gör att läsningen av den svenska översättningen flyter på bra för mig. Boken förtjänar verkligen sin plats i familjeterapeutens bibliotek!

Bromma 2016-04-20

Johan Sundelin

Leg psykolog, leg psykoterapeut, psykoterapihandledare (UHÄ), Ph.D.